

ראשיה. עיר ררוזית, הנמצאת ארבעה קילומטרים מן הצבא הסורי. שם עסקו החיילים באריות הציד. השטח היה רחב וריק, ורק כמה תותחים נשארו פזורים בו מסביב. מחכים לפקודת הפינוי. שוב קיבלתי הסבר ממצה על מהות היחידה, על כיוון התותחים, אורך הקנה וקוטר הפגז. לא הבנתי הרבה את הטרמינולוגיה הצבאית, אבל הינהגתי בראשי כאילו הכל ברור וידוע.

לקראת חשיכה כבר עשינו את דרכנו חזרה לבסיס, או למה שפעם היה הבסיס. ועכשיו נותרו ממנו כמה תרתיים ונגמ"שים.

שם היתה ההמולה בשיאה. חיילים עסקו בוריוות בפירוק מהיר של המאהל הקטן. באור אחרון של שמש לבנונית לבנה וקרה, הם חיסלו את הרכב האחרון שקשר אותם לקרקע ולבוץ. לא שמעו שם קולות של עליצות ושימחה. היו שם קולות של מעשיות ומהירות. לסיים לפני שיורדת השמש, לא להשאיר בשטח כל פריט והניירות.

האווילים הגדולים, כל אחד לארבעה איש, הפכו בתוך זמן קצר לחילות דחוסות. בשטח התגוללו כמה עיתונים ישנים ורפים של מחברות. אלה היוו מזון טוב למדודות שהובערו אחר־כך.

כשסיימו החיילים את פירוק המאהל, העמיסו את כל החפצים על כלי־הרכב כבדים. כלילה הם ישנו בחוץ. ירד הלילה האחרון על ארמת לבנון. בתוך מיטתם קטן, בין שתי סוללות עפר, בנו החיילים סככה שפתחיה כוסו בפח גלי. מייד ניתן למקום שם מוסררה. הסככה והפח נראו כמו תפאורה של מעברה מן השנים הראשונות למדינה. החיילים הצטופפו בפנים, איש־איש על המזון האיש שלו, מיוון שהוא חלק מציוד הנגמ"שים. חלקם, שלא יכלו לעמוד בקור. הלח שותחיל השתלט על העצמות, העלו על עצמם סרבל פור, חרמונית.

בתוך מיכנה המעברה הם ערכו הגרלה של השמירה בלילה. פיתקת

חיפוי לגיבל תותח גדול מסוללת-תותח חיס, שנשארה בניזרה ה- מיוזרית ליד אגם-קרעון, כדי להעניק חיפוי לחיילים

הדרך חזרה היתה מהירה. החיילים עלו על הנגמ"ש וששו פתח בנסיעה מהירה אל הבסיס. החיך שב והשתלט על הפנים.

שם, בבסיס, עסקו החיילים באריות אחרונות. בניקוי יסודי של השטח. נגמ"ש אחד נסע בשימחה ממקום למקום, כשהוא רומס את כל החביות שבשטח. לא להשאיר זכר לאויב. אחד החיילים סיפר על בסיס אחר שפונה בשלב הקודם. הוא נזכר שראה את כל תושבי הכפרים שבסביבה עטים על השטח המפונה, אוספים כל פירור שהשאירו חיילי צה"ל בשטח. "אנחנו לא רוצים להשאיר להם כלום", אמר.

בינתיים גזר מישוה את סככת הניילון שמתחתיה ישנו, וצייר על המישטח הגרול כתובת ענקית שבה נכתב: "שלום". את זה יכלו לראות כל ההליקופטרים שחגו מעלינו והובילו את אחרוני החיילים מעל ג'בל־ברוך. "שלום ולא להתראות", אמר אחד החיילים בלי עצב של פרידה, כשהוא שולח מבט אל המישטח ואל ההרים שסביבו. חייל אחר שמעמד זצפה במישקפת אל הכפרים למעלה, סיפר לנו שכל הכפריים עומדים במירפסות וצופים בסידורי הפינוי האחרונים שלנו.

אלי אסף את כל החיילים למיסדר בוקר אחרון. "אני רוצה שכולם יבואו למיסדר. לא רוצה לראות אף אחד בלי חולצה, וכולם עם גומיות במכנסיים. אני לא רוצה לראות אף אחד מצ'ק־מקו", אמר למפקדים.

החיילים הסתדרו בשלשות מתחת לסוללת־העפר הגבוהה. אלי ירד אליהם ואמר: "אנחנו נוזו מפה תוך כמה רקות עד שעה. מחכים רק ליחידה אחת שצריכה לצאת לפנינו."

"עקרונית, אני מניח שיש תיאום עם הסורים. בכל מיקרה צריך להיוזר בדרך, במיוחד ממיטעני־צד. למעט לרבר בקשר. אנחנו צריכים להיוזר ממחבלים, למרות שהם לא יודעים שאנחנו מפנים היום. אני מציע שתי־פרדו מהמקום, כי לא תיראו אותה יותר."

"בשנה הבאה כסודאן הבנויה", הכריז אחד החיילים בשימחה. "אני לא מבין מה השימחה המופגנת, ענה לו חייל אחר במרירות, "אפשר לחשוב שאנחנו הולכים הביתה."

החיילים קיבלו מהמפקדים הישיר רים שלהם תירוך אחרון של כללי־בטיחות ועלו כולם על כלי־הרכב. כל היחידה הסתדרה בטור עורפי לאורך שביל־העפר. שהוביל פעם אל בסיס גדול בתוך עמק רחבי־דיים, איש־איש ליד אגם קרעון. על הכביש הראשי המולנו חלפה יחידה אחרת. דיגליהם התנופפו ברוח והם נופפו לעברנו בשמחה.

חיכינו לפקודת התווזה. היא הגיעה כמה רקות לפני השעה 8 בבוקר. חשבנו שהדרך עד לבסיס החדש ליד מרג'עיון תארך כל היום. היינו בטוחים שכל הדרך מלאה בפקקים. שכל הדרך רצופה שיירות של טנקים ונגמ"שים. אבל הכל היה חלק.

השיירה נסעה לפי כללי הבטיחות, מרחק של מאה מטר בין רכב לרכב. החיילים נקסדות הביטו פעם האחרונה על השטח שאותו עזבו. על כל כלי־רכב התנוסס דגל־ישראל גדול, דיגלי היחידה בשלל צבעים ודיגלי הסוללה. כל כלי־רכב נראה כמו חגיגה ציבוענית נוסעת.

אבל החיילים האלה לא חזרו הביתה. הם גם לא ידעו אם ייצאו בשבת לחופש. הם נסעו בסך־הכל למקום אחר בלבנון, קרוב יותר, אומנם, לגבול הבינ־לאומי, אבל עדיין בלבנון. כשהגיעו לבסיס הגרול, רצו כולם בשימחה אל השק"ם, שאותו לא ראו ימים ארוכים. הם חזרו עמוסים כפחית קוקה־קולה. שנראו באותו הרגע באמת כמו טעם־החיים, וכידיהם ופלים מצופים ומתוקים.

כ־10 בבוקר כבר היינו בבסיס, ואלי כבר נתן הוראות לניקוי הכלים ולסירורם מחדש ליד הסוללות והטירות. החיילים, בסך הכל, רצו לנסוע הביתה העולם הזה 2487

השולחן המאולתר שמתחת לסככה התמלא בצלחות מכלי־טוב. צלחות עמוסות כצ'פס, צלחות עמוסות כסלטים, מעורב, צלחות עמוסות כסלטים, בחמוצים, בהמבורגרים, בפיתות חמות. הכל התבשל בתוך מחת־ענק על מדורה כבד, ונערך בצלחות הפלסטיק הכתומות. לאט־לאט, בלי למרה.

אז, כשכל התערוכה היתה על השולחן, באה מכונית ובה המפקד הבכיר של כל האיזור. הוא לחץ את ידיו כולם לשלום, ורק אז ניתן אות ההסתערות. המזון נולל בתוך שניות.

אחרי הארוחה שתינו קפה עם עוגות, כמו במסעדת־תיקרה של המישה מזלגות. המפקד הבכיר ליקק, כמו כולנו, את שפתיו, נפרד לשלום ונסע הלאה. אנחנו נשארו להתחמם ליד המדורה, שלא־טילאט אכלה גם את הספסלים וגם את השולחן שעליו אכלנו רק לפני רגע.

טרתה כפולה — לכישול ולחימום. עץ, מסתבר, לא חסר ביחידת־התותחנים. הוא נלקח מארגון־התחמושת של התותחים. קרשים עבים הובערים זמן רב.

שולחן מלא

בכל־טוב

היה לי קר. אלי, המפקד, הציע לי באדיבות רבה את החרמונית שלו. טבעתי בחמימות בתוך הבגד הענק. אלי התכונן בינתיים לטקס יום־הזיכרון. ברדו שמענו שירים ישראליים נוגים. אין ירח בשמיים, והם שחורים ומלאים כוכבים. שקט מסביב, קצת מתוח, קצת מפחיד.

ברדוק בשעה שמונה נאספו כל החיילים על אחת הגבעות, במקום שפעם היה בסיס שוקק חיים. מישוה אילתר נריו־כרון ממאפרה ישנה, והניח

להשאיר לסורים

עם הקדשה

הוראה היתה לא להשאיר בש"ט שום דבר מיותר, שום זכר. הכל נשרף. בחבית בטון, כמה מטרים מן הסככה שלנו, הועלו באש חוטי־טלפון. החוטים הנשרפים צבעו את הלהבות בצבעים מרהיבים של ירוק וטורקיז. הצטערתי שהטורים שלי הם בשחור־לבן ולא ציבעוניים.

החיילים שטפו את הכלים במים וארוזו אותם לתוך הארגזים. לא להשאיר שום דבר בשטח. סירים נבדקו והושלכו לארגזי העץ. פינג'ן אחד מיסכן, מפויח כולו, שכבר גמר את דרכו בלבנון, נשאר בשטח. "את הקומקום הזה", אמר אלי בחצי חיוך, "אפשר להשאיר לסורים עם הקדשה". זהו, סוף לבנון ליחידה שהיתה בארץ זו מתחילת המלחמה.

הרגשת הסוף התבטאה במעשים, לא כלי־כך כדבורים. חוץ מחייל אחד נמוך־קומה, שבשעת לילה מאוחרת זו, אחרי שהבטן היתה מלאה, פתח במנוולוג: "ג'בל־ברוך, ג'בל־זביר, נמאס כבר לקום ולשמוע עליו. נמאס לשמור עליו. נמאס להיות פה. שבת כן, שבת גם כן, שבת למה לא. לא רוצה לראות יותר את המקום הזה. לא מצטער על פרידה. רוצה ללכת מפה".

החיילים האחרים שמעו אותו כשי קט בלי להגיב, כמו הסכמה שבשתיקה. אלי, המפקד, ניגש להתרחק. יוסי החיץ את הג'ריקו ושחזר ושפר מיס על ראשו של אלי. הוא חפף את הראש בשמפו מבקבוק קטן שהביא מתוך הנגמ"ש. חפף היטב, התנגב במגבת צבאית ואחר־כך ניגש לחליף בגדים. הוא חזר בחיך רחב, נקי, מצוחצח, לבוש במדים מגוהצים, במכנסיים כעלי קפל. כבר ארבעה שבועות שאין מיק

מיקלחת למפקד מפקד יחידת־התותחנים. אלי (מש"מאל), חופף את ראשו בלילה האחרון שלפני הפינוי. יוסי שופף עליו מים מג'ריקו. מיבני המיקלחות כבר פוזנו.

קטנות נשלפו מתוך כובע־האקו וקבעו את סידורי־השמירה. שאר החיילים עסקו בהדלקת מדרות מתחת לכיפת־השמיים וזרועות הכוכבים. גם למעלה, מעבר לסוללה, ליד נגמ"ש־הפיקוד, קיפלו החיילים את האוהלים האחרונים ובנו סככה, שתגן עליהם מן הרטיבות של הלילה. אחת־כך הם התיישבו על ספסלים מאלי־תרים וקראו עיתונים. לרגע הם נראו כמו חבורת אנשים היושבים בתוך לרופא־שיניים. היה שקט מסביב, ורק מכשירי־הקשר טיטרו בקודים בלתי־מונבים.

גם ליד נגמ"ש־הפיקוד עסקו כמה חיילים בהבערת מדורה קטנה. שמי